สถาบันวิจัยประชากรและสังคม (วปส.) มหาวิทยาลัยมหิดล
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สุขภาพคนไทย
Policy Brief ตุลาคม 2568

ขยะพิษ รอไม่ได้ เร่งบูรณาการนโยบาย สกัด ภัยคุกคาม

การแก้ไขปัญหาขยะอุตสาหกรรมในประเทศไทย
ต้องอาศัยนโยบายบูรณาการที่เข้มแข็ง
โดยเริ่มจาก บังคับใช้ร่าง พ.ร.บ. จัดการขยะอุตสาหกรรม และ ลงทุนในเทคโนโลยี BCG
หากดำเนินการได้จริง จะลดมลพิษ ลดการนำเข้าขยะ และ สร้างเศรษฐกิจสีเขียว
รัฐบาลควรประกาศเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อสร้างประเทศไทย ที่ปลอดภัยและยั่งยืน

ภัยคุกคามหลัก

- **ขยะอุตสาหกรรม** โดยเฉพาะ **กากของเสียอันตราย ถือเป็น "ภัยคุกคามที่ใหญ่ที่สุด"** ต่อ สิ่งแวดล้อม และ สุขภาพของประชาชนในชุมชน
- ลักษณะอันตราย: **ขยะเหล่านี้ไม่สามารถกำจัดได้ง่าย** และ **มีสารพิษที่สามารถปนเปื้อน** สู่ดิน น้ำ และ อากาศได้อย่างรวดเร็ว

สถานการณ์ปัญหา

- **การลักลอบทิ้งต่อเนื่อง** ปัญหาหลัก คือ **การลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรม ออกสู่สิ่งแวดล้อม** และ **พื้นที่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง**
- **โรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นแหล่งกำเนิดกากของเสีย เลือกที่จะไม่ดำเนินการตามขั้นตอนที่ถูกต้อง** (เช่น ไม่บำบัด / กำจัดตามมาตรฐาน)

  หรือ **ใช้วิธีลักลอบขนย้ายไปยังสถานที่ที่ไม่ได้รับอนุญาต เพื่อหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่าย** และ **ลดต้นทุนในการกำจัดอย่างถูกวิธี**

ผลกระทบ

- **ความเสียหายต่อทรัพยากร: เกิดการปนเปื้อนของสารพิษ** และ **สารเคมีอันตราย อย่างรุนแรงต่อ แหล่งน้ำ** และ **ดิน**
- **กระทบต่อคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจ: การปนเปื้อนส่งผลกระทบโดยตรงต่อ การเกษตร** และ **การดำรงชีวิตของคนในชุมชน นำไปสู่ความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ** และ **คุณภาพชีวิตของประชาชน**

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขอย่างเป็นระบบ

เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ไทยควรบูรณาการนโยบายตามหลักการ ที่ขยายความรับผิดชอบของ ผู้ผลิตให้ครอบคลุมตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ (Extended Producer Responsibility: EPR) และ เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ดังนี้

1 เสริมสร้างกฎหมายและการบังคับใช้

โดยเร่งบังคับใช้ร่าง พ.ร.บ. จัดการขยะอุตสาหกรรม พ.ศ. ... (DIWMA) ที่รับฟังความเห็นถึง 1 เมษายน 2568 โดยกำหนดให้ผู้ผลิตรับผิดชอบขยะตั้งแต่กำเนิด จนกำจัดสิ้นซาก รวม e-waste และซากยานพาหนะ เพิ่มบทลงโทษสำหรับการนำเข้าขยะผิดกฎหมายและการทิ้งขยะ โดยใช้หลัก Polluter-Pays Principle จาก ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม 2566 และสร้างระบบติดตามขยะด้วยเทคโนโลยี Blockchain เพื่อป้องกันการหลุดรอด

2 ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี

โดยจัดตั้งกองทุน BCG เพื่อลงทุนในโรงงานรีไซเคิล และ WtE (Waste-to-Energy) โดยมุ่งรีไซเคิล 100% สำหรับขยะเป้าหมาย ส่งเสริม PPP (Public-Private Partnership) กับภาคเอกชน เพื่อเพิ่มศูนย์จัดการขยะอันตรายใน EEC และพัฒนาเทคโนโลยีรีไซเคิลขยะอันตราย เพื่อลดการฝังกลบ

3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและการศึกษา

โดยจัดแคมเปญรณรงค์ 3R (Reduce-Reuse-Recycle) ในโรงงาน โดยผูกกับการต่อใบอนุญาตโรงงานตาม Factory Act B.E. 2535 สร้างคณะกรรมการระดับชาติด้านขยะอุตสาหกรรม รวมหน่วยงานรัฐ เอกชน และ NGO เพื่อติดตาม KPI เช่น ลดขยะอันตราย 50% ภายในปี 2573 และสนับสนุนการฝึกอบรมผู้ประกอบการ SME ในการจัดการขยะ เพื่อลดช่องโหว่ทางกฎหมาย

สุขภาพคนไทย
ผู้เขียน ผศ.ดร.สักรินทร์ นิยมศิลป์ | กาญจนา เทียนลาย
ส่วน สถานการณ์เด่นทางสุขภาพ, ตุลาคม 2568
www.thaihealthreport.com

เอกสารอ้างอิง

1.) Chavanich, S., et al. (2023). Investigation of plastic waste management in Thailand using material flow analysis. Scientific Reports, 13, Article 6514. https://doi.org/10.1038/s41598-023-33260-5
2.) Department of Industrial Works. (2023). Annual report on industrial waste generation. Ministry of Industry.
3.) Global Compliance News. (2025, April 21). Thailand: The Draft Industrial Waste Management Act - A new waste management regime. https://www.globalcompliancenews.com/2025/04/21/thailand-the-draft-industrial-waste-management-act-a-new-waste-management-regime/
4.) Lekfuangfu, N.-A., et al. (2025). Thailand: The Draft Industrial Waste Management Act. Baker McKenzie InsightPlus.
5.) Pollution Control Department. (2025). Thailand state of pollution report. Ministry of Natural Resources and Environment.